

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 16 februarie 2023

În timpul ședinței plenare din 16 februarie curent au avut loc acțiuni din partea deputaților de tulburare a dezbaterilor și creare a situațiilor de agitație în plen, contrar art. 132 din Regulamentul Parlamentului. Astfel, deputata fracțiunii Partidului Politic ȘOR (PPȘ), Marina Tauber a intervenit în timpul discursului candidatului la funcția de Prim-ministru, iar parlamentarii fracțiunii Blocului Comuniștilor și Socialiștilor (BCS) au blocat tribuna centrală de la etapa luărilor de cuvânt asupra proiectului de hotărâre pentru aprobarea Programului de activitate și acordarea votului de încredere Guvernului, și a continuat în timpul examinării altor 2 proiecte de hotărâri.

În context, Asociația Promo-LEX atrage atenția că potrivit

Regulamentului Parlamentului se interzic atât tulburarea dezbaterilor sau crearea agitației în sala de ședințe, cât și blocarea tribunelor sau crearea unor condiții de imposibilitate a continuării ședinței. Încălcarea prevederilor Regulamentului atrage aplicarea sancțiunilor conform art. 133. Totuși, speakerul nu a aplicat și nu a propus aplicarea de sancțiuni. În acest sens, deputații sunt îndemnați să se abțină de la tulburarea ordinii și întreruperea lucrărilor Parlamentului, iar Președintele ședinței să asigure ordinea și respectarea Regulamentului.

18 subiecte au fost incluse inițial pe ordinea de zi bisăptămânală a ședințelor plenare din perioada 16 februarie – 2 martie 2023. Cu o oră înainte de începerea ședinței din 16 februarie 2023, Biroul permanent s-a întrunit și a aprobat suplimentul ordinii de zi cu două subiecte care au vizat Programul de activitate al Guvernului și acordarea votului de încredere acestuia. În urma modificărilor operate, ordinea de zi a numărat 20 proiecte de legi și hotărâri. Promo-LEX constată că și de această dată Biroul permanent și Parlamentul nu au respectat termenele de întocmire, aprobare și publicare a ordinii de zi.

12 subiecte din cele 20 incluse pe ordinea de zi au fost examinate și votate. În cazul a șapte dintre acestea a fost afectată transparența decizională, ceea ce constituie 58 la sută din proiectele votate. Pentru un proiect din cele șapte, Guvernul a solicitat examinarea în mod prioritar. Pentru trei proiecte de hotărâre nu au fost publicate rapoartele comisiei sesizate în fond, pentru unul – coraportul. În cazul a 4 proiecte de legi nu au fost publicate alte acte aferente proiectelor.

Proiectul de lege nr. 328 din 27.07.2022 pentru prevenirea și combaterea dopajului în sport, înaintat de Guvern, a fost examinat și votat în cel mai lung termen – 203 zile calendaristice. Totodată, proiectul de lege nr. 17 din 02.02.2023 cu privire la accesarea Republicii Moldova la

Acordul parțial extins al Consiliului Europei privind rutele culturale, la fel înaintat de Executiv, a fost votat în cel mai scurt termen – 14 zile.

Cea mai lungă dezbatere a fost la audierea și aprobarea Programului de activitate al Guvernului și acordarea votului de încredere. Aceasta a durat 4 ore și 16 min. La solicitarea deputatului fracțiunii „Partidul Acțiune și Solidaritate” Artur Mija, în temeiul art. 105 alin. (6) din Regulamentul Parlamentului, a fost supusă votării și acceptată, prin votul majorității, propunerea de a limita numărul luărilor de cuvânt la câte două pentru fiecare fracțiune, fiecare cu o durată de 5 minute.

Promo-LEX menționează că potrivit Regulamentului Parlamentului, deputații se înscriu în lista vorbitorilor la președintele ședinței, indicându-se chestiunea din ordinea de zi și timpul solicitat de vorbitor, ce nu poate depăși 7 minute pentru fracțiunile parlamentare și 5 minute pentru deputați. Deși Președintele ședinței poate limita în timp înscrierea pentru luările de cuvânt iar luarea de cuvânt poate fi limitată în timp cu votul majorității deputaților, regulamentul nu reglementează expres limitarea numărului vorbitorilor.

Cele mai scurte dezbateri, care au durat între 2 și 4 minute, au fost la examinarea proiectelor de lege cu nr. 2, nr. 22, nr. 467, nr. 328, și nr. 365.

La începutul ședinței și-au înregistrat prezența 88 de deputați. La procedura de vot au luat parte (prin exprimarea opțiunilor Pentru, Contra, Nu a votat) între 59 și 79 de deputați. Parlamentarii PPȘ au lipsit și de la această ședință plenară.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație,

Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 2 februarie 2023

Prima ședință plenară a Parlamentului din sesiunea de primăvară a anului 2023 s-a desfășurat cu încălcarea mai multor proceduri legislative. Asociația Promo-LEX continuă, și în acest an, monitorizarea civică a organizării ședințelor plenare și comunică constatările asupra respectării procedurilor legislative de către instituția parlamentară.

Biroul permanent al Parlamentului nu a respectat procedura de întocmire, iar Parlamentul – procedura de aprobare și publicare a ordinii de zi a primei ședințe. Conform art. 39 alin. (2) și (3) din Regulamentul Parlamentului, ordinea de zi se aprobă pentru o perioadă de două săptămâni. Totodată, conform art. 45 alin. (1) și (2), ordinea de zi se plasează pe pagina web a instituției și se înmânează deputaților la începutul săptămânii de lucru. Astfel, atragem atenția că proiectul ordinii de zi a fost întocmit în seara zilei de 1 februarie 2023 și aprobată doar pentru ședința din 2 februarie 2023.

În urma modificărilor operate, ordinea de zi a numărat 23 de

proiecte. Din partea deputaților fracțiunii „Partidul Acțiune și Solidaritate” (PAS) au fost înaintate patru propuneri de completare și trei de retragere a proiectelor, toate fiind susținute. Cele trei inițiative ale parlamentarilor Blocului Comuniștilor și Socialiștilor (BCS) nu au întrunit numărul necesar de voturi.

Toate cele 23 de proiecte din ordinea de zi au fost dezbătute și votate. 16 sunt proiecte de legi și 7 proiecte de hotărâri. Autorii acestora au fost majoritatea parlamentară, Guvernul și Președinta Republicii Moldova.

Transparența decizională a fost și ea afectată în cazul a 12 proiecte votate la ședința din 2 februarie 2023, ceea ce constituie 52% din numărul total. Remarcăm că, pentru 2 proiecte a fost solicitată de către Guvern (1) și deputații PAS (1) examinarea în mod prioritar. Notăm că, în cazul proiectului înaintat la inițiativa deputaților PAS nu este clar temeiul legal și motivul acordării regimului de prioritate, deoarece Regulamentul Parlamentului reglementează acordarea priorității propunerilor Președintelui (art. 42) Prim-ministrului (art. 43) și a opoziției parlamentare (art. 43¹) la întocmirea ordinii de zi.

În ziua ședinței plenare nu au fost publicate cinci rapoarte ale comisiilor permanente, iar în cazul a 9 proiecte de acte normative – actele aferente. Nu s-a respectat termenul pentru prezentarea recomandărilor părților interesate în cazul unui proiect. Totodată, proiectul de lege nr. 14 din 02.02.2023 a fost înregistrat și inclus pe ordinea de zi în ziua ședinței, a fost votat în două lecturi și nu a fost publicat pe pagina web oficială a Parlamentului.

La începutul ședinței și-au înregistrat prezența 89 de deputați. La procedura de vot au luat parte (prin exprimarea opțiunilor Pentru, Contra, Nu a votat) între 56 și 81 deputați. Deputații fracțiunii Partidului Politic ȘOR (PPȘ) au boicotat ședința. Amintim că în sesiunea de toamnă a anului

2022 aceștia la fel, nu s-au prezentat la lucrările plenului. Deputații BCS au părăsit sala de ședințe în momentul în care a fost pus în discuție proiectul privind prelungirea stării de urgență. Acest subiect a stârnit agitație și tulburarea activității plenului prin blocarea tribunei centrale și schimb de replici între deputații BCS și PAS.

Promo-LEX atrage atenția că potrivit art. 132 din Regulamentul Parlamentului se interzice tulburarea dezbatelor sau crearea agitației în sala de ședințe, precum și blocarea tribunei sau crearea unor condiții de imposibilitate a continuării ședinței. Pentru încălcarea acestor prevederi se aplică sancțiuni. Totuși, în acest caz, Președintele Parlamentului nu a aplicat și nici nu a propus aplicarea sancțiunilor. În context, Promo-LEX îndeamnă deputații să se abțină de la tulburarea ordinii și întreruperea lucrărilor Parlamentului, iar Președintele ședinței să asigure ordinea și respectarea Regulamentului legislativului.

Cele mai lungi dezbateri au avut loc asupra proiectului de modificare a anexei la Legea nr. 668/1995 pentru aprobarea listei unităților ale căror terenuri destinate agriculturii rămân în proprietatea statului – circa 1 oră și 4 min. Un alt subiect dezbătut cu o durată de 1 oră și 3 min a fost cel privind prelungirea stării de urgență. Menționăm că, din februarie 2022 starea de urgență a fost prelungită pentru a 6-a oară consecutiv. Cele mai scurte dezbateri, care au durat între 2 și 3 minute au fost asupra proiectelor cu nr. 11, nr. 466, nr. 471, nr. 464, nr. 357, nr. 12 și nr. 13. În total ședința plenară a durat circa 6 ore și 20 de minute, cu o pauză de 1 oră și jumătate.

Proiectul de hotărâre nr. 88 din 23.03.2022 pentru modificarea unor acte normative, înaintat de deputata PAS Larisa Voloh a fost examinat și votat în cel mai lung termen – 316 zile calendaristice. În același timp, proiectul de lege nr. 14 din 02.02.2023 pentru ratificarea Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și BERD, înaintat de Guvern, a fost votat în

două lecturi în ziua desfășurării ședinței.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md

2 februarie 2023 – Ziua Internațională a Alegerilor

Ziua Internațională a Alegerilor este marcată anual, în prima zi de joi a lunii februarie, după ce a fost instituită în anul 2005, la Conferința Globală a Oficialilor Electoralii. În acest an, sărbătoarea are o conotație mai puternică în Republica Moldova, deoarece legislația electorală a fost modificată, iar de la începutul anului a intrat în vigoare noul Cod electoral al țării.

Asociația Promo-LEX contribuie la promovarea și asigurarea unor alegeri libere și corecte prin monitorizarea atentă a proceselor electorale, din anul 2009 fiind organizate 24 de misiuni de observare a diferitor scrutine cu implicarea a peste 16 mii de observatori. De asemenea, pentru promovarea votului informat și conștient au fost desfășurate 20 campanii ample de educație electorală și mobilizare apolitică a alegătorilor „Ieși la Vot”, care au inclus dezbateri electorale, activități de informare „din ușa în ușa”, spoturi video pentru promovarea participării active în alegeri, suport sub formă de granturi pentru ONG-uri și instituții media, etc.

În acest fel, Promo-LEX s-a dovedit a fi o sursă independentă de informare despre modul de desfășurare a alegerilor, de prevenire a încălcărilor și a fraudelor electorale, de organizare corectă și transparentă a alegerilor, de promovare a concurenței electorale echitabile și de responsabilizare a tuturor actorilor implicați în procesul electoral. Totodată, pornind de la constatările misiunilor de observare a alegerilor, pe parcursul anilor, au fost formulate și promovate sute de recomandări pentru îmbunătățirea legislației și a practicii electorale din Republica Moldova.

Iată de ce, inițiativa și necesitatea elaborării unui nou Cod electoral a fost salutăată și susținută de Asociația Promo-LEX pe parcursul anului 2022. Astfel, organizația a oferit suport autorităților în procesul de elaborare, consultare și modernizare a legislației electorale și conexe, în conformitate cu adresele Curții Constituționale, recomandările misiunilor naționale și internaționale de observare a alegerilor, standardele și bunele practici internaționale.

În contextul zilei internaționale a alegerilor, având în vedere intrarea în vigoare a noului cod electoral, considerăm oportun să reamintim câteva aspecte care pot contribui la îmbunătățirea proceselor electorale:

- permanentizarea activității tuturor membrilor Comisiei

Electoral Central pe durata mandatului, precum și a președintelui consiliului electoral de circumscripție de nivelul II;

- posibilitatea de a organiza procesul de vot timp de două zile, în unele circumscripții electorale sau secții de votare, din motive obiective (pandemii, situații excepționale, număr mare de alegători);
- consolidarea atribuțiilor de supraveghere și control ale CEC în domeniul finanțării politice;
- clarificarea și detalierea procedurilor aferente examinării și soluționării contestațiilor;
- interzicerea transportării organizate a alegătorilor;
- posibilitatea unui cetățean cu drept de vot de a susține prin semnătură mai mulți candidați în procesul de colectare a semnăturilor pentru înregistrarea în cursa electorală;
- startul campaniei electorale cu 30 de zile înainte de ziua votării, indiferent de tipul scrutinului;
- stabilirea datei alegerilor locale generale în noul cod electoral (ultima duminică din luna octombrie sau prima duminică din noiembrie), fapt ce va spori previzibilitatea în timp a proceselor electorale;
- reducerea vârstei candidaților pentru funcția de primar de la 25 la 23 de ani;
- reducerea numărului de semnături pentru înregistrarea în cursa electorală a candidaților independenți.

Având în vedere complexitatea noului cod electoral, dar și proximitatea alegerilor locale generale în toamna anului 2023, considerăm a fi necesare eforturi conjugate pentru promovarea și explicarea noilor reglementări electorale în rândul diferitor categorii de actori implicați în alegeri.

Astfel, Asociația Promo-LEX, în colaborare cu Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral, prezintă publicului interesat un videografic informativ despre organele electorale și modificările asupra activității acestora. Vă invităm să

urmăriți filmulețul aici: https://youtu.be/K_luQnGYt98.

Activitățile Asociației Promo-LEX orientate spre îmbunătățirea Codului electoral și a legislației conexe au avut loc în cadrul proiectului „Advocacy pentru un nou Cod electoral în Moldova”, implementat cu suportul financiar al Uniunii Europene și al Organizației Internaționale a Francofoniei, dar și a Programului “Democrație, Transparență, Responsabilitate”, finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

Pentru informații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Activitatea Parlamentului în sesiunea de toamnă a anului 2022 prin prisma monitorizării civice a ședințelor plenare

Sesiunea de toamnă a Parlamentului a început la 15 septembrie și s-a încheiat la 29 decembrie 2022. În această perioadă au avut loc 19 ședințe plenare, dintre care 17 – ordinare și 2 ședințe cu caracter solemn și diplomatic^[1]. Asociația Promo-LEX a monitorizat fiecare ședință plenară a Parlamentului din sesiunea de toamnă a anului 2022 și oferă o retrospectivă a activității legislativului în această perioadă.

Ordinea de zi a ședințelor plenare a numărat 193 de subiecte incluse inițial, ulterior fiind acceptate modificări în proporție de 53%. În opinia Promo-LEX, acest rulaj al includerilor și excluderilor subiectelor de pe ordinea de zi, afectează transparența și previzibilitatea procesului decizional. Cele mai multe solicitări de modificare a ordinii de zi au parvenit de la Biroul permanent (57) și comisiile parlamentare (35). Cea mai mare pondere a modificărilor s-a înregistrat în ședințele din 06.10.2022; 20.10.22 și 17.11.2022.

Transparența decizională a proiectelor examinate de Parlament în sesiunea de toamnă a anului 2022 a fost afectată în mediu în proporție de 69%. Cel mai mult a fost afectată transparența decizională în cazul ședințelor din luna decembrie. În același timp, Promo-LEX apreciază faptul că în această sesiune Legislativul a început să publice informația privind modul prioritar sau regimul de urgență de examinare a actelor normative.

În sesiunea de toamnă 2022 au fost supuse votării în prima lectură 111 proiecte de legi, dintre care două -respinse, în a doua lectură – 98 (1- respins), în lectură finală – 5 proiecte de legi, 22 hotărâri și 2 moțiuni (1-simplă și 1- de cenzură). Menționăm că 29 proiecte au fost votate în aceeași ședință în 2 lecturi. Cele mai multe proiecte supuse votului au ținut de domeniile economic, financiar, fiscal, protecție socială, muncă și sănătate.

Cel mai frecvent au fost supuse votului proiectele de legi înregistrate de Guvern – 43% și majoritatea parlamentară – 41%. Doar 3% din proiectele de legi supuse votului au avut în calitate de autori doar deputați din fracțiunea BCS. În acest sens, evidențiem că pe lângă prioritatea proiectelor înaintate de Guvern și Președinte, Regulamentul Parlamentului prevede și prioritatea proiectelor opoziției parlamentare în fiecare a 6-a ședință de la începutul sesiunii plenare. Totuși, destul de puține proiecte înaintate de opoziție au fost puse pe ordinea de zi în această sesiune parlamentară. În același timp, am apreciat pozitiv de fiecare dată proiectele care au avut în calitate de autori atât deputați din majoritatea parlamentară, cât și cei din opoziție, acestea întrunind de obicei un vot prin consens al majorității și opoziției (3%).

Urmărind durata ședințelor plenare raportat la numărul proiectelor examinate, s-a constatat că nu se poate contura o dependență strictă între aceste valori. De exemplu, în ședința din 12.12.2022 au fost examinate doar 5 proiecte, însă ședința a durat mai mult de 7,5 ore. Aceasta se explică prin

complexitatea proiectelor de legi dezbătute și votate – și anume legile bugetare. La polul opus, în ședința din 29.12.2022 au fost examinate și aprobate 21 de proiecte, iar ședința a durat circa 6,5 ore[2].

O altă constatare în urma monitorizării este că numărul deputaților înregistrați ca prezenți la ședințele plenare este diferit de cel care participă la procesul de vot. În nici o ședință din cele monitorizate numărul maxim al deputaților care au votat pentru un proiect de act normativ nu a fost egal cu cel al deputaților înregistrați. Această observație a fost efectuată de către Promo-LEX de la primele exerciții de monitorizare a ședințelor plenare. Astfel, în sesiunea de toamnă, dacă la începutul ședinței în medie au fost înregistrați 85 de deputați, atunci pe parcursul acesteia participarea la vot era între 62 % – 96 % din deputații înregistrați.

Absențele deputaților de la ședințele plenare au devenit o tendință în sesiunea de toamnă, în special, în raport cu fracțiunea Partidului Politic ȘOR (PPȘ). Toți deputații acestei fracțiuni au lipsit de la toate ședințele plenare, declarând boicotarea generală a ședințelor și mai puțin având obiecții asupra proiectelor de acte normative examinate. Și deputații Blocului Comuniștilor și Socialiștilor (BCS) nu au participat, în semn de protest, în cadrul a cinci ședințe plenare (29%).

Asociația Promo-LEX nu neagă dreptul deputaților de a-și manifesta dezacordul cu proiectele de acte normative votate, prin neparticiparea la ședințele plenare. Totuși, consideră că participarea la dezbaterile proiectelor de acte normative, în special, a deputaților din opoziție sporește transparența decizională prin desfășurarea dezbaterilor autentice și poate contribui la creșterea calității legilor.

Pe parcursul anului 2023, Promo-LEX va continua să monitorizeze ședințele plenare și va informa despre

desfășurarea acestora. Totodată, va observa modul de cooperare a Parlamentului cu societatea civilă și va urmări implementarea recomandărilor formulate în Raportul de monitorizare a primului an de activitate al legislaturii a XI-a.

În perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md

[1] Cele două ședințe nu au fost luate în considerare la analiza cumulativă a datelor statistice.

[2] În acest caz, opoziția parlamentară a boicotat ședința (atât PPȘ, cât și BCS), iar proiectele au fost examinate și votate rapid.

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 29 decembrie 2022

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?!

Sesiunea ordinară de toamnă 2022

- Ultima ședință plenară din sesiunea de toamnă a anului 2022 a fost boicotată de deputații din opoziție. După pauză, fracțiunea Partidului Comuniștilor și Socialiștilor a părăsit plenul în semn de protest că pe ordinea de zi nu s-au regăsit proiectele opoziției, iar fracțiunea Partidului Politic ȘOR – tradițional a lipsit.

Ultima ședință plenară din sesiunea de toamnă a anului 2022 a fost boicotată de deputații din opoziție. După pauză, fracțiunea Partidului Comuniștilor și Socialiștilor a părăsit plenul în semn de protest că pe ordinea de zi nu s-au regăsit proiectele opoziției, astfel neparticipând la votarea a 24 de proiecte din cele 34 incluse pe ordinea de zi. Fracțiunea

Partidului Politic ȘOR – tradițional a lipsit.

Asociația Promo-LEX constată că neparticiparea deputaților, în special, a celor din opoziție, la dezbaterile proiectelor de acte normative, afectează procesul legislativ, astfel nefiind asigurată o dezbatere autentică. Fără a nega dreptul deputaților de a-și manifesta dezacordul față de unele proiecte de pe ordinea de zi, prin neparticiparea în semn de protest la examinarea și votarea acestora, considerăm iresponsabilă părăsirea definitivă a ședinței plenare în contextul examinării unui număr impunător de proiecte. Cu atât mai mult, cu cât cel puțin cinci proiecte votate, în lectura a II-a, au fost anterior susținute de opoziție – la votarea în prima lectură (proiectele 328; 388; 389; 431; 432).

În ziua convocării ultimei ședințe din anul curent, pagina web oficială a Parlamentului a fost inaccesibilă publicului. Astfel, în intervalul orelor 10.00-16.00, cetățenii interesați nu au avut posibilitatea să cunoască și să examineze proiectele de acte normative dezbătute și votate și nici actele aferente acestora. Totodată, după încheierea ședinței plenare, Promo-LEX a constatat că în cazul a cel puțin 17 proiecte votate, ceea ce constituie 51% din cele examinate, nu erau publicate actele aferente sau nu a fost respectat termenul pentru prezentarea recomandărilor de către părțile interesate. Totodată, în cazul a 4 proiecte de legi a fost restricționat dreptul deputaților, comisiilor permanente și fracțiunilor parlamentare de depunere a amendamentelor în termenul de 10 zile de la data aprobării proiectului în primă lectură.

Din cele 17 proiecte, în privința a 7 a fost solicitată examinarea în mod prioritar, doar pentru unul de către Guvern. Pentru patru proiecte înaintate de deputații fracțiunii majoritare și două de către Adunarea Populară a Găgăuziei nu este clar temeiul legal și motivul acordării regimului de prioritate, deoarece Regulamentul Parlamentului acordă prioritate la întocmirea ordinii de zi doar

propunerilor Președintelui (art. 42), Primului-ministru (art. 43) și a opoziției parlamentare (art. 43¹).

Proiectul de lege nr. 477 din 21.12.2022 pentru ratificarea Contractului de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții a fost examinat și votat, în cel mai scurt termen, de opt zile calendaristice, autor fiind Guvernul.

Proiectul de lege nr. 119 din 04.04.2022 pentru modificarea Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei și a celei privind reglementarea valutară a fost votat, în două lecturi, în cel mai lung termen – 269 zile calendaristice, autor fiind Guvernul.

Inițial pe ordinea de zi a ședinței plenare din 29 decembrie 2022 au fost incluse 20 proiecte de legi și hotărâri. În urma aprobării suplimentelor, ordinea de zi a fost modificată prin completări în proporție de 70%, ceea ce afectează transparența și previzibilitatea procesului decizional. Astfel, ordinea de zi a ultimei ședințe a cuprins 34 de proiecte. 15 proiecte au fost înregistrate de majoritatea parlamentară, 11 – de către Guvern, 2 – de către Adunarea Populară a Găgăuziei și un proiect de către Blocul Comuniștilor și Socialiștilor, care fiind supus votului, în lectura a II-a a fost respins.

Cea mai lungă dezbateri, de circa 32 de minute, a fost la examinarea proiectului procedurii simplificate în procesul penal, iar cele mai scurte dezbateri s-au înregistrat la proiectele cu nr. 432; 455; 482 care au durat circa două minute.

La începutul lucrărilor plenului Parlamentului și-au înregistrat prezența 80 de deputați. Potrivit rezultatelor votării, ulterior, la procedura de vot au luat parte între 53 și 69 de deputați. Ședința plenară a durat 6 ore și jumătate, cu o pauză de o oră și zece minute.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 22 decembrie 2022

Sesiunea ordinară de toamnă 2022

La lucrările ședinței plenare a Parlamentului din 22 decembrie 2022 au participat doar deputații fracțiunii majoritare a Partidului Acțiune și Solidaritate. Tradițional, parlamentarii fracțiunii Partidului Politic ȘOR nu s-au prezentat la ședință, iar deputații Blocului Comuniștilor și Socialiștilor au părăsit plenul Parlamentului, în semn de protest că în ordinea de zi nu au fost acceptate solicitările de audieri, în contextul suspendării licențelor a 6 posturi TV.

La lucrările ședinței plenare a Parlamentului din 22 decembrie 2022 au participat doar deputații fracțiunii majoritare a Partidului Acțiune și Solidaritate (PAS). Tradițional, parlamentarii fracțiunii Partidului Politic ȘOR (PPȘ) nu s-au prezentat la ședință, iar deputații Blocului Comuniștilor și Socialiștilor (BCS) au părăsit plenul Parlamentului, în semn de protest că în ordinea de zi nu au fost acceptate solicitările de audiere a Prim-ministrei Natalia Gavrilița și a șefei Consiliului Audiovizualului, Liliana Vițu, în contextul suspendării licențelor a 6 posturi de televiziune.

Asociația Promo-LEX consideră că exercitarea atribuției de control parlamentar, inclusiv audierile, nu ar trebui să depindă, în mod exclusiv, de voința majorității. Subiectul privind suspendarea licențelor posturilor de televiziune este unul controversat, iar în spațiul public sunt exprimate opinii contradictorii privind posibila restrângere neîntemeiată a dreptului la libertatea exprimării. Deoarece abilitarea Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova de a emite dispoziții, a avut loc prin Hotărârile Parlamentului de declarare și prelungire a stării de urgență, ar fi importantă organizarea audierilor parlamentare asupra acestui

subiect și exercitarea autentică a funcției de control parlamentar.

Și de această dată, Biroul permanent al Parlamentului nu a respectat procedura de întocmire și publicare a proiectului ordinii de zi. În urma modificărilor operate în cadrul ședinței plenare, ordinea de zi bisăptămânală a numărat 41 de proiecte. 21 dintre acestea au fost votate în ședința plenară din 22 decembrie curent. Autorii proiectelor de legi au fost Guvernul (12), majoritatea parlamentară (7), Președinta Republicii Moldova (1) și deputații din majoritatea parlamentară în colaborare cu cei din BCS (1).

În cazul a 16 proiecte din cele 21 votate, a fost afectată transparența decizională. Aceasta constituie 76 la sută din proiecte. Totodată, precizăm că în privința a 8 proiecte a fost solicitată examinarea în mod prioritar, pentru 6 de către Guvern, un proiect – la inițiativa Președintei Republicii Moldova și unul de către deputații PAS. În ultimul caz, nu este clar temeiul legal dar și motivul acordării regimului de prioritate, deoarece Regulamentul Parlamentului nu stipulează acordarea priorității propunerilor majorității parlamentare.

Transparența decizională a fost afectată prin nepublicarea raportului comisiei permanente sesizate în fond în cazul a nouă proiecte de legi. Pentru 13 proiecte de acte normative nu au fost publicate alte acte aferente. Termenul prevăzut pentru prezentarea recomandărilor părților interesate nu a fost respectat în cazul a 4 proiecte de legi. Acesta a fost mai mic decât 10 zile lucrătoare. În același timp, evidențiem că toate proiectele au fost examinate în mod prioritar. În cazul a 3 proiecte de legi a fost restricționat dreptul deputaților, comisiilor permanente și a fracțiunilor parlamentare de depunere a amendamentelor în termenul de 10 zile de la data aprobării proiectului în primă lectură sau în termenul de cel mult 30 de zile după primirea proiectului.

Proiectul de lege nr. 339 din 31.10.2022 pentru modificarea

unor acte normative a fost examinat și votat în două lecturi, în cel mai lung termen, 52 de zile calendaristice, autori fiind deputații fracțiunilor PAS și BCS. Proiectul de lege nr. 468 din 14.12.2022 pentru ratificarea unui Acord de grant a fost examinat și votat în două lecturi, în cel mai scurt termen, 8 zile calendaristice, autoare fiind Președinta țării.

Cea mai lungă dezbatere, de circa 36 de minute, a fost la examinarea proiectului de lege nr. 427 privind modificarea Legii nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, iar cele mai scurte dezbateri s-au înregistrat la proiectele cu nr. nr. 449, nr. 452, nr. 439, nr. 399, nr. 436, nr. 447 și nr. 448, care au durat între 2 și 4 minute.

La începutul lucrărilor plenului Parlamentului și-au înregistrat prezența 88 de deputați. Potrivit rezultatelor votării, ulterior, la procedura de vot au luat parte între 56 și 59 de deputați. Ședința plenară a durat 5 ore și 48 de minute, cu două pauze, în total de o oră și 30 de minute.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md

Zece ani ai „Platformei Europene pentru Alegeri Democratice”

Zece ani ai „Platformei Europene pentru Alegeri Democratice” (EPDE). Lupta pentru integritatea alegerilor este acum mai importantă ca niciodată.

În decembrie 2012, organizațiile cetățenești de observare a alegerilor din Europa au lansat Platforma Europeană pentru Alegeri Democratice ca răspuns la evoluția democrației din regiune și la nevoia emergentă de solidaritate și cooperare transnațională pentru observatorii naționali electorali.

În timp, EPDE a evoluat într-o rețea profesională formată din 16 membri din Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Germania, Ungaria, Lituania, Moldova, Norvegia, Polonia,

Suedia și Ucraina. EPDE este solidară în atingerea obiectivului comun de îmbunătățire a proceselor electorale democratice din întreaga Europă și de asigurare a unei platforme de învățare reciprocă și profesionalizare pentru membrii și experții săi. În ultimul deceniu, EPDE a instruit peste 1000 de observatori electorali din Europa Centrală și de Est, sprijinind dezvoltarea rapidă a capacităților de observare a alegerilor din regiune.

În prezent, EPDE este un punct de contact cheie pentru a susține nevoile și expertiza observatorilor electorali civici atât în fața instituțiilor europene, cât și a celor internaționale. În contextul campaniilor de dezinformare, incriminării activității organizațiilor societății civile și manipulării sferei informaționale (digitale), expertiza locală a membrilor EPDE este astăzi mai relevantă ca niciodată în anticiparea disensiunilor din Europa și protejarea integrității instituțiilor democratice.

Deși s-au înregistrat reușite în asigurarea integrității electorale în Ucraina, Armenia și Republica Moldova, asistăm la represiuni brutale împotriva actorilor societății civile din Federația Rusă, Belarus și Azerbaidjan, precum și observăm tendințe îngrijorătoare în unele state membre ale UE.

Șase dintre colegii noștri bieloruși de la Centrul pentru Drepturile Omului Viasna sunt ținuți ca prizonieri politici de către regimul bielorus, inclusiv laureatul Premiului Nobel pentru pace, Ales Bialiatski.

În Federația Rusă, EPDE însăși a fost catalogată drept o așa-numită organizație străină indezirabilă („UFO”). Criminalizarea oricărei forme de afiliere la EPDE l-a obligat pe membrul nostru fondator, mișcarea rusă “Golos”, să-și suspende calitatea de membru al EPDE. Având în vedere războiul în curs de desfășurare împotriva Ucrainei și rețelele sale de influență malignă, Rusia își exercită influența sa distructivă dincolo de frontierele sale.

În celebrarea succeselor din ultimii zece ani, recunoaștem provocările care urmează: EPDE și organizațiile membre vor continua să consolideze relațiile de colaborare cu partenerii din regiune, să exercite presiuni asupra guvernelor europene pentru a implementa recomandări care susțin alegerile libere și corecte și să contribuie la susținerea încrederii în instituțiile democratice.

Platforma Europeană pentru Alegeri Democratice este o rețea formată din 16 organizații europene independente de observare civică a alegerilor. Scopul EPDE este de a sprijini organizațiile civice de observare a alegerilor și de a contribui la procesele electorale democratice din întreaga Europă. EPDE este semnată al Declarației privind Principiile Globale pentru Observarea și Monitorizarea imparțială (non-partizantă) a Alegerilor de către Organizațiile Civice și al Codului de Conduită pentru Observarea Imparțială a Alegerilor (non-partizantă). EPDE este, de asemenea, membru al Rețelei Globale a Monitorilor Electoralilor Naționali (GNDEM). Platforma este susținută financiar de Oficiul Federal pentru Afaceri Externe al Germaniei și de Uniunea Europeană.

[Versiunea originală a comunicatului emis de EPDE.](#)

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 12 decembrie 2022

Ședința plenară din 12 decembrie curent, dedicată examinării legilor bugetare a fost cea mai lungă din sesiunea curentă, raportat la numărul de proiecte examinate. Aceasta a durat circa 7 ore și jumătate, fără nicio pauză. În mediu examinarea unui proiect a durat circa 90 de minute, pe când în ședințele anterioare timpul mediu dedicat unui proiect a variat între 15 și 46 de minute. În acest sens, Promo-LEX susține examinarea plenară și desfășurarea unor dezbateri autentice a proiectelor de legi.

Plenul Parlamentului s-a convocat într-o zi de luni pentru a examina, în special, legile bugetare. În această ședință a fost înregistrată și cea mai lungă dezbateri, de circa trei ore și un sfert, la examinarea proiectului legii bugetului de stat pentru anul 2023.

Pe ordinea de zi, publicată la 9 decembrie, au fost incluse cinci proiecte de legi, înregistrate de Guvern, din domeniile economico-financiar și fiscal. Nici un proiect nu a fost votat, în spirit de consens, de către majoritatea parlamentară și deputații din opoziție.

Transparența decizională a fost afectată în cazul tuturor proiectelor votate. În același timp, precizăm că în privința a patru din cele cinci proiecte, Executivul a solicitat examinarea în mod prioritar. Cu toate acestea, în cazul a 4 proiecte de legi, votate în prima lectură, nu au fost publicate actele aferente proiectelor, precum avizul Direcției generale juridice (3), avizele Comisiilor permanente (3) și sinteza obiecțiilor și recomandărilor (1). La fel, nu a fost respectat termenul de 10 zile lucrătoare pentru prezentarea recomandărilor părților interesate în cazul tuturor proiectelor.

În mod suplimentar, evidențiem că termenele de prezentare și adoptare a celor 3 legi bugetare au fost depășite, or potrivit art. 47 lit. d) și e) din Legea nr. 181/2014 a finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale, Guvernul urma să

aprobe și să prezinte Parlamentului proiectele legilor bugetare pe anul următor până la 15 octombrie, iar Parlamentul urma să adopte aceste legi până la 1 decembrie.

La începutul lucrărilor plenului Parlamentului și-au înregistrat prezența 83 de deputați. Potrivit rezultatelor votării, ulterior, la procedura de vot au luat parte între 68 și 76 de deputați. Deputații fracțiunii Partidului Politic ȘOR au boicotat și această ședință.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 8 decembrie 2022

Parlamentul nu a respectat transparența decizională în cazul a 13 proiecte din cele 16 dezbătute în ședința plenară din 8 decembrie 2022. Aceasta constituie 81% din toate proiectele examinate. Totodată, precizăm că în privința unui proiect Președinta Republicii Moldova a solicitat examinarea în mod prioritar.

Parlamentul nu a respectat transparența decizională în cazul a 13 proiecte din cele 16 dezbătute în ședința plenară din 8 decembrie curent. Aceasta constituie 81% din toate proiectele examinate. Totodată, precizăm că în privința unui proiect Președinta Republicii Moldova a solicitat examinarea în mod prioritar.

Transparența decizională a fost afectată prin nepublicarea raportului comisiei permanente sesizate în fond în cazul a șase proiecte. Rapoartele nepublicate aparțineau Comisiei juridice, numiri și imunități (4) și Comisiei economie buget și finanțe (2). Totodată, în cazul unui proiect nu a fost publicat coraportul Comisiei politică externă și integrare europeană. Pentru 11 proiecte de legi nu au fost publicate alte acte aferente proiectelor, iar în cazul a trei proiecte nu a fost respectat termenul pentru prezentarea recomandărilor părților interesate.

În altă ordine de idei, Promo-LEX apreciază că ordinea de zi bisăptămânală a fost aprobată în ședința plenară anterioară și publicată la începutul săptămânii de lucru, precum este prevăzut de art. 45 din Regulamentul Parlamentului. De

asemenea, la ședința din 08.12.22 a fost votată convocarea ședinței Parlamentului dedicată votării legilor bugetului pentru anul 2023, stabilită pentru data de 12.12.2022. Pentru această ședință a fost votată ordinea de zi cu 5 proiecte de legi.

În total, la ședința plenară din 8 decembrie curent au fost votate 16 din 27 proiecte incluse în ordinea de zi. Autorii acestora sunt majoritatea parlamentară (8), Guvernul (4), Președinta Republicii Moldova (1) și majoritatea parlamentară în colaborare cu Blocul Comuniștilor și Socialiștilor (1).

În cazul a 6 proiecte de acte normative majoritatea parlamentară și opoziția au votat, în mare parte, în spirit de consens. Proiectele se refereau, în special, la modificări în domeniul protecției sociale, susținerea domeniului agricol și revizuirea taxelor consulare.

Proiectul de lege nr. 444 din 7.12.2022 pentru ratificarea Acordului de modificare la Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare a fost examinat și votat, în două lecturi, în cel mai scurt termen – o zi de la înregistrare, autor fiind Președintele Republicii Moldova. Proiectul de lege nr. 154 din 21.04.2022 pentru modificarea Legii cu privire la taxele consulare a fost votat, în două lecturi, în cel mai lung termen – 231 de zile calendaristice, autori fiind un grup de deputați ai fracțiunii „Partidul Acțiune și Solidaritate”.

La începutul lucrărilor plenului Parlamentului și-au înregistrat prezența 82 de deputați. Potrivit rezultatelor votării, ulterior, la procedura de vot au luat parte între 57 și 76 de deputați. Ședința plenară a durat circa 5 ore și 50 de minute, cu o pauză de 1 oră și 20 de minute. Membrii fracțiunii Partidului Politic ȘOR au boicotat și această ședință.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea

Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

formații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 1 decembrie 2022

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?!

Sesiune ordinară

La ședința din 1 decembrie 2022, pentru prima dată în legislatura curentă a Parlamentului, a fost aprobată ordinea de zi pentru următoarele două săptămâni, conform art. 45 alin. (1) din Regulamentul instituției.

Ședința plenară din 1 decembrie 2022

www.promolex.md

La ședința din 1 decembrie 2022, pentru prima dată în legislatura curentă a Parlamentului, a fost aprobată ordinea de zi pentru următoarele două săptămâni, conform art. 45 alin. (1) din Regulamentul instituției. În opinia Promo-LEX, aprobarea ordinii de zi în săptămâna ce precede perioada pentru care a fost întocmită crește transparența și previzibilitatea procesului legislativ, dar și contribuie la o mai bună planificare a activității comisiilor permanente și a legislativului.

Inițial pe ordinea de zi bisăptămânală a ședinței plenare din 1 decembrie 2022 au fost incluse 4 proiecte. La 30 noiembrie, Biroul Permanent a aprobat proiectul suplimentului ordinii de zi ce prevedea completarea acesteia cu 8 subiecte. Cele trei propuneri de modificare a ordinii de zi ale deputaților fracțiunii „Partidul Acțiune și Solidaritate” (PAS) din debutul ședinței plenare au fost susținute prin votul majorității parlamentare, iar propunerile fracțiunii Blocului Comuniștilor și Socialiștilor (2) nu au înregistrat numărul necesar de voturi. În urma modificărilor operate, ordinea de zi a numărat 11 proiecte.

Transparența decizională a fost afectată în cazul a 9 proiecte votate, însă examinarea în regim de urgență și în mod prioritar a fost instituită în cazul a 3 proiecte dintre acestea. Pentru un proiect nu a fost publicat textul acestuia, în cazul a trei proiecte nu a fost publicat raportul comisiei permanente sesizate în fond, iar pentru 8 proiecte nu au fost publicate alte acte aferente, precum avizul Guvernului (1); expertiza anticorupție (1); avizul Direcției General Juridice (4); avizele Comisiilor permanente (2); avizele altor entități (5); analiza impactului de reglementare (1); expertiza juridică (1); rezultatele consultărilor publice (1); versiunea proiectului înainte de votarea în lectura a II-a (1). De asemenea, nu a fost respectat termenul prevăzut pentru prezentarea recomandărilor părților interesate în cazul a trei proiecte de lege.

La polul opus, apreciem că în privința proiectului Codului electoral, aprobat în a doua lectură, au fost publicate înaintea ședinței Parlamentului toate actele aferente acestuia, inclusiv sinteza amendamentelor și propunerilor autorităților publice și a deputaților dar și sinteza propunerilor, obiecțiilor și recomandărilor recepționate din partea societății civile.

În cazul a 3 proiecte de acte normative majoritatea parlamentară și opoziția au votat, în mare parte, în spirit de consens. Proiectele se refereau, în special, la modificarea actelor normative din domeniul protecției sociale și ratificarea acordurilor internaționale.

Proiectul nr. 438 din 1.12.2022 pentru ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind reglementarea construirii unor apeducte a fost examinat și votat, în două lecturi, în ziua înregistrării proiectului, autor fiind Guvernul Republicii Moldova. Proiectul de lege nr. 163 din 28.04.2022 pentru modificarea unor acte normative a fost examinat și votat, în două lecturi, în cel mai lung termen – 217 zile calendaristice, autori fiind

un grup de deputați PAS.

Cea mai lungă dezbatere a avut loc asupra proiectului de hotărâre nr. 437 privind prelungirea stării de urgență – circa 3.50 ore, urmat de proiectul Codului electoral nr. 288/2022. În procesul dezbaterilor privind prelungirea stării de urgență au fost aplicate prevederile art. 108 privind încheierea acestora, la solicitarea fracțiunii PAS. Menționăm că starea de urgență pe întreg teritoriul țării a fost declarată începând cu data de 24 februarie 2022, iar până la momentul actual a fost prelungită de 5 ori. Cele mai scurte dezbateri au fost asupra proiectelor de lege cu nr. 163, nr. 408 și nr. 436 care au durat între 5 și 7 minute.

La începutul lucrărilor plenului Parlamentului și-au înregistrat prezența 85 de deputați. Potrivit rezultatelor votării, ulterior, la procedura de vot au luat parte între 55 și 74 de deputați. Ședința plenară a durat 9 ore și 30 de minute, cu o oră de pauză. Membrii fracțiunii Partidului Politic ȘOR au boicotat și această ședință.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md